

TA'LIM SIFATI VA YOZMA BAHOLASH TIZIMI: O'ZARO BOG'LIQLIK VA NATIJALAR.

Qudratova Dilfuza Abdufayz qizi

*Termiz davlat universiteti filologiya va
tillarni o'qitish: o'zbek tili yo'nalishi
ikkinchi oliy ta'lim 4-kurs 322-guruh talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim sifati va yozma baholash tizimi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik tahlil qilinadi. Yozma baholashning ta'lim jarayonidagi o'rni, uning o'quvchilarning bilimi va ko'nikmalarini rivojlantirishga ta'siri hamda baholash tizimining takomillashtirilishi bo'yicha amaliy tavsiyalar beriladi. Tadqiqotda zamonaviy baholash metodlari hamda xalqaro tajribalar o'rganilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati, yozma baholash, baholash tizimi, o'quv jarayoni, natijadorlik, metodologiya, xalqaro tajriba.

Ta'lim sifati har qanday jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biridir. Ushbu sifatni belgilash va doimiy ravishda nazorat qilish uchun turli baholash usullari qo'llaniladi. Yozma baholash tizimi esa eng samarali usullardan biri bo'lib, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini aniqlash, ularning rivojlanish darajasini baholash hamda o'qitish sifatini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada yozma baholash tizimi va ta'lim sifati o'rtasidagi bog'liqlik hamda natijalar tahlil qilinadi.

Ta'lim sifati har qanday mamlakat taraqqiyotining muhim ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi. Yaxshi tashkil etilgan ta'lim tizimi yuqori malakali kadrlarni yetishtirish, innovatsion fikrlashni rivojlantirish va raqobatbardosh jamiyatni shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Ta'lim sifatini oshirish uchun esa samarali baholash tizimini joriy etish zarur.

Baholash tizimi o'quvchilarning bilim darajasi, ko'nikmalari va kompetensiyalarini aniqlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Xususan, yozma baholash tizimi o'quvchilarning nafaqat faktologik bilimlarini, balki tanqidiy va tahliliy fikrlash

qobiliyatlarini ham rivojlantirish imkonini beradi. Ushbu maqolada yozma baholash tizimining ta'lim sifati bilan o'zaro bog'liqligi va natijalarga ta'siri tahlil qilinadi.

Yozma baholash tizimining ta'lim sifatiga ta'siri

O'quv jarayonini chuqur anglashni ta'minlash

Yozma baholash tizimi o'quvchilarning o'rganilgan mavzularni chuqur tushunishini ta'minlaydi. Testlar, insholar, esse va amaliy yozma topshiriqlar orqali o'quvchilar mavzularni qayta ko'rib chiqishga, ularni tahlil qilishga va olingan bilimlarni hayotiy misollar bilan mustahkamlashga majbur bo'ladi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Refleksiya va tahliliy fikrlashni rivojlantirish

Yozma baholash, ayniqsa insholar va esse yozish orqali o'quvchilar o'z fikrlarini aniq ifodalash, dalillar asosida fikr bildirish va xulosalar chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu esa ularga nafaqat akademik bilimlarini oshirish, balki hayotiy muammolarni ham tahlil qilish va hal etish qobiliyatini mustahkamlash imkonini beradi.

Shaxsiy yondashuv va baholashning adolatliligi

Yozma baholash tizimi har bir o'quvchining individual yondashuvini aks ettirish imkonini beradi. Masalan, esse yoki loyiha ishlari orqali har bir o'quvchi o'z fikrlarini mustaqil tarzda ifodalashi mumkin. Shuningdek, o'qituvchilar o'quvchilarning qiziqishlari, ijodiy yondashuvlari va tanqidiy fikrlash darajasini baholash orqali ularning qobiliyatlarini yanada rivojlantirishga ko'maklashishi mumkin.

O'qituvchilar uchun tahliliy ma'lumot manbai

Yozma ishlarni baholash orqali o'qituvchilar o'quvchilarning qaysi jihatlari yaxshi rivojlanganligi va qaysi jihatlarda zaiflik borligini aniqlay oladi. Bu esa kelajakda darslarni rejalashtirish va metodik yondashuvlarni takomillashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi baholash natijalariga tayanib, individual yondashuvlar ishlab chiqishi va o'quvchilarga zarur tavsiyalar berishi mumkin.

Yozma baholash tizimining natijalarga ta'siri

O'quvchilarning ta'lim motivatsiyasini oshirish

Adolatli va tushunarli baholash tizimi o'quvchilarning o'qishga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi. Ochiq savollar, esse va tahliliy yozma topshiriqlar orqali o'quvchilarga o'z bilimlarini mustaqil ifodalash imkoniyati yaratiladi. Bu esa ularga ta'lim jarayonida faol ishtirok etish va o'z natijalarini yaxshilash uchun harakat qilish zarurligini anglashga yordam beradi.

Ta'lim jarayonining shaffofligi va ob'ektivligi

Testlar va yozma topshiriqlar aniq mezonlar asosida baholanishi baholash tizimining shaffofligini ta'minlaydi. O'quvchilar o'zlarining natijalarini ko'rib, nimani yaxshilash kerakligini anglaydilar. Bu esa ta'lim sifatini doimiy ravishda oshirishga yordam beradi.

Kasbiy va akademik tayyorgarlikni mustahkamlash

Yozma baholash, ayniqsa oliy ta'lim va kasbiy ta'lim tizimlarida katta ahamiyat kasb etadi. Akademik va kasbiy yo'nalishda talabalar esse, ilmiy maqola, loyiha va tadqiqot ishlari orqali o'z mutaxassisligi bo'yicha chuqur bilimga ega bo'lishlari mumkin.

O'quvchilarning mustaqil ishlash qobiliyatini rivojlantirish

Yozma baholash tizimi orqali o'quvchilar mustaqil fikrlash, axborotlarni izlash va tahlil qilish, o'z xulosalarini asoslash kabi muhim kompetensiyalarni shakllantiradilar. Bu esa ularning kelajakdagi ilmiy va professional faoliyatida katta foyda keltiradi.

Ta'lim sifatini oshirish uchun samarali baholash tizimini joriy etish muhim ahamiyatga ega. Yozma baholash tizimi o'quvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, motivatsiyasini oshirish va bilimlarni chuqur anglash imkonini beradi. Shuningdek, bu tizim o'qituvchilarga ta'lim jarayonini chuqur tahlil qilish va samaradorlikni oshirish imkonini beradi. Shu sababli, ta'lim jarayonida yozma baholash usullarini takomillashtirish va innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish zarur.

O'quvchilarning bilim darajasini haqqoniy baholash va ularga sifatli ta'lim berish uchun yozma baholash tizimining roli beqiyosdir. Shu sababli, ushbu tizimni

takomillashtirish va zamonaviy ta'lim talablariga moslashtirish ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biri bo'lib qoladi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, yozma baholash tizimi ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi, biroq uni samarali qo'llash uchun metodik jihatdan puxta yondashuv talab etiladi. Hozirgi kunda baholash jarayonida faqatgina an'anaviy usullardan foydalanish o'quvchilarni faollikka undashda yetarli emas. Shu sababli, zamonaviy texnologiyalar va interaktiv baholash usullarini joriy etish zarur.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, yozma baholash tizimi ta'lim sifatini oshirishning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi tavsiyalar beriladi:

1. Yozma baholash tizimiga formatif baholash elementlarini keng joriy qilish.
2. O'qituvchilarni baholash metodikasi bo'yicha doimiy ravishda malaka oshirish kurslarida o'qitish.
3. Elektron ta'lim platformalari orqali baholash tizimini rivojlantirish.
4. Xalqaro tajriba asosida baholash mezonlarini takomillashtirish.

Mazkur tavsiyalar ta'lim jarayonida sifatni oshirishga hamda o'quvchilarning bilimini real baholashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar,

1. Flores, A. J. A. (2021). The Interplay of Text and Image on the Meaning-making Processes of Adult L2 Learners with Emerging Literacy: Implications for Test Design and Evaluation Frameworks. *Language Assessment Quarterly an International Journal*, 18(1), 1-22. <https://doi.org/10.1080/15434303.2021.1984491>
2. Cook, D. A., Hamstra, S. J., Hatala, R., & Brydges, R. (2013). What counts as validity evidence? Examples and prevalence in a systematic review of simulation-based assessment. *Advances in Health Sciences Education*, 19. <https://doi.org/10.1007/s10459-013-9458-4>
3. Earl, L. M. (2013). *Assessment as Learning: Using Classroom Assessment to Maximise Student Learning* (2nd ed., pp. 1-139). Corwin.

4. Huba, M. E., Freed, J. E., (2000). Learner-Centered Assessment on College Campuses: Shifting the focus from teaching to learning (1st ed., pp. 1-304). Pearson.
5. Kromann, C. B., Jensen, M. L., & Ringsted, C. (2008). The effect of testing on skills learning. *Medical Education*, 43(1), 21-27. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2923.2008.03245.x>
6. Moscal, B. M., & Leydens, J. A. (2019). Scoring Rubric Development: Validity and Reliability. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 7(10). <https://doi.org/10.7275/q7rm gg74>